

Kacper Rękawek

Przyczynek do badań nad przywództwem w organizacjach terrorystycznych

Większość badań i ekspertyz poświęconych terroryzmowi i jego zwalczaniu koncentruje się na dokonanych a posteriori analizach pojedynczych przypadków (tzw. case'ów), tzn. na historii, działalności, osiągnięciach, porażkach itd. konkretnej organizacji terrorystycznej lub na przyjętych przez dane państwo metodach jej zwalczania¹. W ostatnich latach sytuacja ta jednak uległa zmianie, a uwaga badaczy, ekspertów i naukowców w coraz większym stopniu zaczęła skupiać się na wcześniej zaniedbanych obszarach „studiów nad terroryzmem”. Przykładem jest problem końca terroryzmu, tzn. w jaki sposób organizacje terrorystyczne i terroryści zaprzestają udziału w działalności nielegalnej i antypaństwowej i co się z nimi dzieje w następstwie takich decyzji². W warunkach nieustającej „globalnej wojny z terroryzmem” takie badania automatycznie przyciągają uwagę decydentów, których nadrzędnym celem jest minimalizacja zagrożenia ze strony organizacji terrorystycznych. Chcąc sprostać nowym realiom związanym z badaniami nad terroryzmem i zapewnić swoim publikacjom większą relewantność, studenci kierunków związanych z bezpieczeństwem państwa (w tym autor³), zachęteni wynikami badań nad indywidualnymi losami członków organizacji terrorystycznych oraz losami całych organizacji terrorystycznych⁴, rozpoczęli studia nad zjawiskiem końca terroryzmu, niejednokrotnie w odniesieniu do analizowanych przez siebie wcześniej indywidualnych przypadków terrorystycznych⁵.

Co ciekawe, podczas studiów nad końcem terroryzmu stosunkowo mało uwagi poświęcano zagadnieniom przywództwa w organizacjach terrorystycznych i analizie dalszych losów osób kierujących takimi strukturami⁶. Powody takiego stanu rzeczy mogą być różne. Istotne znaczenie może tu mieć domniemana, postępująca, decentralizacja zagrożenia terrorystycznego, które w ostatnich latach ewoluowało z dala od

---

¹ Nadal aktualna analiza stanu dyscypliny „studiów nad terroryzmem” jest zawarta w: A. Silke, *The Impact of 9/11 on Research on Terrorism*, w: M. Ranstorp (red.), *Mapping terrorism research: state of the art, gaps and future direction*, Abingdon 2007, Routledge, s. 76–94.

² Jednym z prekursorów badań nad końcem terroryzmem był Paul Wilkinson. Zob.: *Contemporary Research on Terrorism*, Aberdeen 1987, Aberdeen University Press.

³ Zob. K. Rękawek, *How 'terrorism' does not end: the case of the Official Irish Republican Army*, „Critical Studies on Terrorism” 2008, nr 3, s. 359–76.

⁴ Zob. *Leaving Terrorism Behind: Individual and Collective Disengagement*, T. Bjorgo, J. Horgan (red.), Abingdon 2009, Routledge; A. K. Cronin, *How Terrorism Ends: Understanding the Decline and Demise of Terrorist Campaigns*, Princeton 2009, Princeton University Press; J. Horgan, *Walking Away from Terrorism: Accounts of Disengagement from Radical and Extremist Movements*, Abingdon 2009, Routledge.

⁵ Jednym z najnowszych przykładów studiów nad końcem terroryzmu jest publikacja: F. Reinares, *Exit From Terrorism: A Qualitative Empirical Study on Disengagement and Deradicalization Among Members of ETA*, „Terrorism and Political Violence” 2011, nr 5, s. 780–803.

⁶ Wyjątkiem są badania Jenny Jordan, która skupiała się przede wszystkim na kwestii efektywności fizycznej likwidacji przywódców organizacji terrorystycznych jako jednej z metod zwalczania terroryzmu. Zob. J. Jordan, *When Heads Roll: Assessing the Effectiveness of Leadership Decapitation*, „Security Studies” 2009, nr 4, s. 719–55.

działań prowadzonych przez szerzej znane organizacje terrorystyczne w stronę spisków podejmowanych przez grupy terrorystów – ochotników⁷. Takie założenie prowadzi do wniosku o niemożności ustalenia hierarchii i struktury ciągle ewoluujących, małych i niepodlegających niczym rozkazom komórek terrorystycznych. Nie zmienia to jednak faktu, że różne instytucje nadal utrzymują i aktualizują listy osób i organizacji uznanych za terrorystyczne, co stanowi podstawę do prowadzenia działań antyterrorystycznych m.in. przez organy ścigania, wojsko i służby specjalne⁸. Krytycy mogą uznać takie podejście za wyraz niedostosowania współczesnych państw do realiów walki z aktorami społecznymi (sieciowymi), którzy nie działają w zhierarchizowanych strukturach organizacyjnych. Faktem jest jednak, że wiele oddolnych, samodzielnych i spontanicznych, spisków terrorystycznych nie zakończyło się sukcesem, a najskuteczniejsze z nich, m.in. ataki z 11 września 2001 r., są dziełem znanych i istniejących od lat organizacji terrorystycznych, które w swoich działaniach przyjmują zasady i elementy wojny sieciowej. W konsekwencji używanie list koncentrujących się na bardziej tradycyjnych formach organizacyjnych terroryzmu do dokumentowania skali zagrożenia terrorystycznego nie musi być podejściem błędnym. Powinno to także zachęcić badaczy do ustalenia sukcesji przywództwa w istniejących organizacjach terrorystycznych, co może mieć duże znaczenie dla decydentów zainteresowanych skutecznymi metodami wpływania na terrorystów poprzez podejmowanie określonych działań wymierzonych w ich przywódców.

W 2011 r., tuż przed dziesiątą rocznicą ataków terrorystycznych z 11 września 2001 r., autor niniejszego artykułu postanowił wypełnić lukę badawczą dotyczącą losów przywódców organizacji terrorystycznych i implikacji sposobów zaprzestawiania przez nich działalności, dla polityki antyterrorystycznej państw demokratycznych. Wyniki badań przedstawił w analizie pt. *How Terrorist Leaders End: Implications for the Future of the Struggle with Al-Qaeda* (dosł.: *Jak kończą przywódcy terrorystyczni: implikacje dla przyszłości zmagania z Al-Kaidą*) wydanej w serii „Policy Papers” Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych (PISM)⁹. Artykuł był analizą losów przywódców 48 organizacji terrorystycznych, które w 2011 r. znajdowały się na liście Foreign Terrorist Organizations (FTO) amerykańskiego Departamentu Stanu¹⁰.

Podczas przygotowywania analizy, o której mowa, autorowi udało się zidentyfikować 114 przywódców (osoby stojące na czele danej struktury organizacyjnej), którzy łącznie przez ok. 1018 lat zarządzali lub nadal zarządzają „swoimi” organizacjami terrorystycznymi¹¹. Oznacza to, że statystycznie każdy z nich pełnił (lub pełni) swoją funkcję ok. 8,85 roku, tj. wyjątkowo długo jak na osoby stojące na czele nielegalnych, tajnych i zbrojnych struktur prowadzących działalność antypaństwową. Oczywiście nie każda

---

⁷ Więcej na temat zdecentralizowanych (ale nie tylko zdecentralizowanych) spisków terrorystycznych w: P. Nesser, *Chronology of Jihadism in Western Europe 1994–2007: Planned, Prepared, and Executed Terrorist Attacks*, „Studies in Conflict & Terrorism” 2008, nr 10, s. 924–946.

⁸ Listy te posiadają m.in. Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Federacja Rosyjska i Unia Europejska.

⁹ K. Rękawek, *How Terrorist Leaders End: Implications for the Future of the Struggle with al-Qaeda* [online], http://www.pism.pl/files/?id_plik=8305 [dostęp: 3 XII 2012].

¹⁰ FTO są oficjalnie „desygnowane” przez sekretarza stanu, jeśli stwierdzi on, że dana organizacja jest organizacją „zagraniczną”, że jest zaangażowana w działania terrorystyczne lub utrzymuje zdolność i intencje do kontynuowania swojego zaangażowania w terroryzm oraz zagraża bezpieczeństwu Stanów Zjednoczonych lub jego obywateli. Zob. <http://www.uscis.gov/ilink/docView/SLB/HTML/SLB/0-0-0-1/0-0-0-29/0-0-0-5017.htm> [dostęp: 3 XII 2012].

¹¹ W 2012 r. na liście znalazły się 122 osoby – zob. załącznik do tego artykułu.

z tych osób miała (lub ma) możliwość sprawowania władzy tak długo (vide przypadki przywódców Al-Kaidy w Arabii Saudyjskiej czy Al-Kaidy na Półwyspie Arabskim), a powyższe statystyki zawiąza chociażby przypadek Osamy bin Ladena, który stał na czele Al-Kaidy przez ok. 23 lata. Ze 114 zidentyfikowanych przywódców 86 zakończyło już swoje „kariery”, a jedynie 28 nadal kontynuuje działalność terrorystyczną na czele kierowanych przez siebie organizacji. Z 86 „nieaktywnych” przywódców 40 zostało aresztowanych, 26 zginęło z rąk organów ścigania, dwóch w wyniku działań innych organizacji terrorystycznych, a jeden w wyniku wewnętrznych sporów w kierowanej przez siebie organizacji (Carlos Castaño Gil ze Zjednoczonych Sił Samoobrony Kolumbii). Pięciu przywódców terrorystycznych zmarło z przyczyn naturalnych, czterech zakończyło działalność i przeszło na emeryturę, trzech odsunięto od władzy i nie zostali oni pozbawieni życia. Z pozostałych pięciu jeden zrezygnował z prowadzenia dalszej działalności, jeden dobrowolnie oddał władzę, jeden dokonał rozłamu w organizacji terrorystycznej i założył nową, jeden popełnił samobójstwo i jeden oddał się w ręce organów ścigania¹².

Różnorodność losów przywódców organizacji terrorystycznych oraz niejednokrotnie ich zaskakująca długowieczność doprowadziły autora do wniosków, które wydawały się przeczyć teorii o pełnionej przez nich dominującej roli w kierowanych przez siebie strukturach. Wiele organizacji znajdujących się na liście FTO przetrwało bowiem utratę swoich domniemanych charyzmatycznych liderów i było w stanie dostosować się do zmieniających się warunków dla ich funkcjonowania w różnych państwach. Autor niniejszego opracowania dość ostrożnie podchodził do zbyt optymistycznych założeń związanych z potencjalnym „końcem Al-Kaidy”, który miał nastąpić po śmierci Osamy bin Ladena, i rekomendował skupienie uwagi organów ścigania i służb specjalnych nie na kolejnym „emirze”, Ajmanie al-Zawahirim, ale na wyróżniających się członkach organizacji jako na jego potencjalnych następcach. Pozbawienie ich szans na uzyskanie wyższego statusu w organizacji miałoby doprowadzić do jej szybszego upadku, ponieważ w wyniku aresztowań lub fizycznej likwidacji co zdolniejszych jednostek na czele Al-Kaidy stanęłyby osoby o mniejszym potencjale działania i mniejszych umiejętnościach.

W rok po ukazaniu się wyżej wymienionej analizy autor rozpoczął prace nad uaktualnieniem wyników swoich badań dotyczących kwestii przywództwa w organizacjach terrorystycznych. Podczas gromadzenia informacji do załącznika¹³, w którym była zawarta oryginalna baza danych na temat przywódców organizacji terrorystycznych, autor natrafił jednak na wiele problemów i wyzwań. Ich podejmowanie i pokonywanie, nie zawsze zakończone sukcesem, było impulsem do przygotowania niniejszego artykułu, który w pierwotnych zamierzeniach miał być przeniesieniem uaktualnionych anglojęzycznych badań autora na rynek polskich publikacji naukowych. Konkluzje płynące z ostatnich badań autora mogą mieć poważne konsekwencje dla osób, które chcą obrać terroryzm i jego zwalczanie za cel swoich badań naukowych oraz dla decydentów, którzy chcieliby skorzystać z wyników takich badań w procesach decyzyjnych związanych z bezpieczeństwem państwa. Dalszej części artykułu nie należy jednak traktować jako wezwania do porzucenia badań nad sposobami ewentualnego rozprawienia się z terroryzmem oraz przywódcami organizacji terrorystycznych, lecz jako krytykę

¹² K. Rękawek, *How Terrorist Leaders End...*, s. 3.

¹³ K. Rękawek, *Appendix: Terrorist Leaders Dataset* [online], http://www.pism.pl/files/?id_plik=8306 [dostęp: 3 XII 2012].

porzucania badań jakościowych dotyczących terroryzmu na rzecz zbytniego polegania na dominujących, zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych, badaniach ilościowych, które, jak w latach 2011–2012 przekonał się autor, nie mogą dać satysfakcjonującej odpowiedzi na wszystkie stawiane przez badaczy, decydentów i ekspertów pytania.

Zdaniem dr. Adama Dolnika z Uniwersytetu Wollongong w Australii, jednego z najbardziej znanych badaczy terroryzmu międzynarodowego, każdy, kto bada kwestie przywództwa w organizacjach terrorystycznych:

- 1) nie wie, co naprawdę „dzieje się wewnątrz grupy terrorystycznej”,
- 2) chcąc rozwikłać problem nr 1, często stara się ująć najważniejsze osoby w danej organizacji w klasyfikację opartą na systemie rankingowym, tzn. nadużywa terminów typu „numer 1, 2, 3, 4” itd. w organizacji, które nie oddają rzeczywistego statusu konkretnej jednostki w grupie, organizacji czy siatce terrorystycznej,
- 3) nie bierze pod uwagę znaczących różnic w funkcjonowaniu organizacji terrorystycznych, w których rola przywódców jest często zróżnicowana¹⁴.

Dobrą i aktualną ilustracją tez A. Dolnika jest sytuacja z listopada 2012 r., kiedy to Izrael zlikwidował „dowódcę” Hamasu¹⁵. Odbiorcy takiej wiadomości, w tym większość badaczy terroryzmu (z wyjątkiem znawców problematyki terroryzmu bliskowschodniego i Hamasu), nie są w stanie stwierdzić, jak ważną pozycję w organizacji zajmował zabity Ahmed al-Jabari (problem nr 1). W konsekwencji próbuje się umieścić al-Jabarię w kadrze dowódczej Hamasu i rozstrzygnąć, czy w tej organizacji terrorystycznej w danym momencie ważniejszą rolę odgrywają przywódcy polityczni, czy „wojskowi” (de facto: terrorystyczni). Jest to problem numer 2. Takie rozważania niekoniecznie pomagają badaczowi w rozwikłaniu zagadki przywództwa w Hamasie, ponieważ organizacja ta ma więcej niż jedno centrum władzy politycznej (Gaza i do niedawna Damaszek, a obecnie Kair), co dodatkowo komplikuje wcześniejsze ustalenia. Nie oznacza to jednak, że sytuacja przedstawia się podobnie w przypadku innych organizacji terrorystycznych (problem nr 3).

Wnioski dr. A. Dolnika i analiza przypadku Jabarię¹⁶ uwypuklają największy dylemat ekspertów i naukowców próbujących zmierzyć się z kwestią przywództwa w organizacjach terrorystycznych, tj. nadużywanie lub niekonsekwentne używanie przez nich, a także m.in. przez członków organizacji terrorystycznych¹⁷, pracowników organów ścigania i służb powołanych do zwalczania terroryzmu oraz dziennikarzy

¹⁴ Komunikacja mejlowa autora z dr. Dolnikiem, 26 listopada 2012 r.

¹⁵ Ch. Lister, *Hamas sources report alleged appointment of new militant leader*, „Jane’s Terrorism & Security Monitor” January 2013, nr 13.

¹⁶ Wyniki analizy dotyczącej przywództwa np. w baskijskiej ETA (kierowanej równocześnie przez trójkę przywódców – politycznego, „militarnego” i logistycznego), egipskiej Grupy Islamskiej (funkcjonującej równoległe do pozornie niezależnego od niej skrzydła politycznego – Partii Budowy i Rozwoju), Al-Kaidy w Iraku, AKI (oprócz działalności terrorystycznej prowadzącej także działalność polityczną, propagandową i w mniejszym stopniu charytatywno-społeczną), irlandzkich ugrupowań republikańskich (mających kierownictwo kolegialne) byłyby podobne do tej przeprowadzonej w odniesieniu do Hamasu. Struktury prowadzących różne typy działalności (Grupa Islamska, AKI) lub posiadających różne typy kolegialnego kierownictwa (ETA, CIRA, RIRA) są zdecydowanie trudniejsze w zbadaniu pod kątem przywództwa niż organizacje zdominowane przez charyzmatycznego lidera lub skoncentrowane tylko na jednym, np. terrorystycznym, typie działalności.

¹⁷ Badania autora przeprowadzone w Irlandii Północnej w latach 2006–2011 dostarczyły mu wielu przykładów zachowań, kiedy to byli członkowie np. Irlandzkiej Armii Republikańskiej używali słów „przywódca” i „przywódcy” w szerokim i zamiennym znaczeniu, nie określając jednoznacznie, kto naprawdę stał na czele organizacji lub jej elementów składowych, niejednokrotnie koncentrując się na perspektywie lokalnej.

i innych przedstawicieli mediów, słów „przywódca” i „lider”. Konsekwencją tego jest rozmycie i zniekształcenie wiedzy na temat konkretnej grupy, organizacji lub siatki terrorystycznej. Niepewność co do faktycznego przywództwa w strukturach, o których mowa, może prowadzić także do wniosków kwestionujących już posiadaną wiedzę dotyczącą przywództwa w organizacjach nielegalnych (nie tylko terrorystycznych) i w konsekwencji do nadania im cech (np. sieciowość, płaska struktura), których w rzeczywistości nie mają. Wzrost liczby „liderów” może sugerować także fizyczny rozrost danej organizacji terrorystycznej, która ma np. rozbudowaną kadrę zarządzającą rozrzuconą po całym świecie (Al-Kaida i emirzy jej regionalnych spółek córek lub organizacji afiliowanych) i która z własnej woli nadaje wiele pozornie wysokich stanowisk swoim członkom (fronty w FARC, dowódcy batalionów i frontów w Emiracie Kaukaskim, dowódcy brygad w irlandzkich republikańskich grupach terrorystycznych) lub która jest tak słaba, że przywódcę każdej z jej nielicznych kilkusobowych komórek media i eksperci nazywają „liderem” organizacji lub w najgorszym razie jej frakcji (przypadek filipińskiej Grupy Abu Sayyafa).

Nawet jeśli dana organizacja nie próbuje w sztuczny sposób wykreować wrażenia o swoim dużym potencjale i sile, to badacze niejednokrotnie stają przed problemem rozszyfrowania kwestii przywództwa w sytuacji, gdy emanacja terroryzmu na danym terenie jest szeroka. Termin „alphabet soup” (dosł. zupa z małymi kluskami), używany m.in. w odniesieniu do dużej liczby organizacji terrorystycznych operujących w Pakistanie i na pograniczu afgańsko-pakistańskim¹⁸, obrazuje dylematy każdego, kto chciałby poznać historie pakistańskich terrorystów islamistycznych. Ich organizacje mają podobne nazwy, szkolą się i mają schronienie na tym samym terenie, często współdziałają ze sobą, np. podczas działań wymierzonych w Indie, oraz tworzą organizacyjne efemerydy (jak np. Brygada 313¹⁹), skupiające tylko niektórych ze swoich członków. Ustalenie przywództwa w ich strukturach, pomimo dość daleko posuniętego zhierarchizowania tych organizacji, jest trudne i nie może się obejść bez współpracy zwalczających je organów ścigania i służb specjalnych. Oczywiście jest to rozwiązanie niedostępne dla większości badaczy i ekspertów, a nawiązanie takiej współpracy też z reguły nie oznacza możliwości publikowania wyników badań w źródłach powszechnie dostępnych.

Innym problemem dla badaczy przywództwa w organizacjach terrorystycznych jest niemożność stwierdzenia, czy dana organizacja nadal istnieje, i w związku z tym, czy losy jej przywódców w ogóle warto brać pod uwagę w swoich rozważaniach. Idealnym przykładem takiej sytuacji jest Organizacja Abu Nidala (OAN), której przywódca nie żyje od 10 lat i która dokonała ostatniego ataku terrorystycznego w 1998 r.²⁰ Nie zmienia to jednak faktu, że OAN jest nadal uznawana przez Stany Zjednoczone za FTO, co pozwala zakładać, że nadal działa. Nic nie wiadomo natomiast o ewentualnym następcy charyzmatycznego byłego przywódcy.

Pytania o dalsze funkcjonowanie organizacji terrorystycznych można zadać, badając także inne z FTO, m.in. japońskie Aum Shinrikyo, które od 2000 r. działa

---

¹⁸ Zob. na przykład: P. Bergen, *What's Working in Pakistan* [online], <http://www.newamerica.net/node/69900> [dostęp: 4 XII 2012].

¹⁹ B. Roggio, *Al-Qaeda leader Ilyas Kashmiri spotted at Taliban meeting* [online], http://www.longwarjournal.org/archives/2012/03/al_qaeda_leader_ilya.php [dostęp: 4 XII 2012].

²⁰ Zob. *Global Terrorism Database* [online], <http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?search=abu+nidal&sa.x=0&sa.y=0&sa=Search> [dostęp: 4 XII 2012].

pod inną nazwą i oficjalnie odżegnuje się od działalności terrorystycznej. Podobnie Libijski Ruch Islamski – organizacja powstała na gruzach ciągle uznawanej za FTO Libijskiej Islamskiej Grupy Zbrojnej. Nieco inaczej rzecz się ma z organizacjami, których liczebność została znacznie osłabiona przez aresztowania. Badacz w takich sytuacjach może stracić kontrolę nad uaktualnianiem nazwisk kolejnych przywódców, którzy mogą nawet nie zdążyć z przeprowadzeniem jakichkolwiek znaczących działań terrorystycznych (baskijska ETA²¹, irlandzkie ugrupowania republikańskie – CIRA, RIRA, do niedawna także peruwiański Świetlisty Szlak²²). Podobnie jest w przypadku organizacji, które najprawdopodobniej są pogrążone w walkach wewnętrznych i nikt spoza ich struktur nie jest w stanie z całą pewnością odtworzyć historii sukcesji ich przywództwa (al-Shabaab w 2011 r.²³, w mniejszym stopniu podzielona na frakcje geograficzne Al-Kaida w Islamskim Maghrebie²⁴).

Decentralizacja lub koalicyjny charakter organizacji terrorystycznych (palestyńskie Brygady Męczenników al-Aksa, iracki Kata'ib Hizballah²⁵) również nie sprzyjają możliwości poddania ocenie i przedstawieniu historii przywództwa w ich strukturach, ponieważ badacze znają jedynie „najpopularniejszych” liderów (np. Marwana Barghoutiego lub Abu Mahdiego al-Muhandisa), ale niekoniecznie przywódców całości tych organizacji.

Jeszcze trudniejsza do ustalenia jest kwestia, czy konkretny przywódca nadal sprawuje swoje rządy pomimo np. aresztowania czy ukrywania się, co w znaczny sposób ogranicza jego kontrolę nad daną organizacją. W tej sytuacji jest m.in. kurdyjska PKK, której przywódca, Abdullah Ocalan, przebywa w tureckim więzieniu, ale bez którego wiedzy i zgody jego byli podkomendni nie zdecydują się np. na pokojowe rozwiązanie kwestii kurdyjskiej w Turcji. Innym przykładem są przypadki, gdy charyzmatyczni przywódcy organizacji terrorystycznych, np. Pakistańczycy Maulana Masood Azhar z Armii Proroka (Jaish-e-Mohammed), Akram Lahori z Lashkar i Jhangvi, Qari Saifullah Akhtar z Harakat-ul Jihad Islami lub Hafiz Saeed z Lashkar-e Tayyiba (LeT, Armia Czystych), są na krótko aresztowani, a następnie wypuszczani z więzień. Kwestia odzyskania przez nich poprzednich stanowisk w kierowanych przez nich organizacjach terrorystycznych jest sprawą dyskusyjną (byłoby to niemożliwe np. w irlandzkich ugrupowaniach republikańskich), ale trudno wyobrazić sobie LeT pod kierownictwem kogokolwiek innego niż Saeed. W niektórych sytuacjach nie można jednak udowodnić im dalszego kierowania organizacjami, co skłoniło autora do zakwalifikowania ich jako

---

²¹ *Suspected head of Basque separatist group seized in France* [online], <http://www.euronews.com/2012/10/28/suspected-head-of-basque-separatist-group-seized-in-france/> [dostęp: 4 XII 2012].

²² *Peru Captures Shining Path Leader In Upper Huallaga* [online], <http://www.peruviantimes.com/05/peru-captures-shining-path-leader-in-upper-huallaga/15474> [dostęp: 4 XII 2012].

²³ *Interview with Al Shabaab Intel Officer* [online], <http://www.somaliareport.com/index.php/post/2281> [dostęp: 4 XII 2012].

²⁴ J.P. Filiu, *Al-Qa'ida in the Islamic Maghreb. A Case Study in the Opportunism of Global Jihad* [online], <http://www.ctc.usma.edu/posts/al-qaida-in-the-islamic-maghreb-a-case-study-in-the-opportunism-of-global-jihad> [dostęp: 4 XII 2012].

²⁵ Kata'ib Hizballah jest oskarżany o przyjmowanie pomocy od Iranu, co jedynie komplikuje próby ustalenia jego rzeczywistego przywództwa i wpływu, jaki jego sponsorzy i opiekunowie mogą mieć na podejmowane przez tę luźną organizację działania. Podobnie może być z inną FTO – Indyjskimi Mudzahedinami, którzy są oskarżani o przyjmowanie pomocy i rozkazów od pakistańskich służb specjalnych.

byłych przywódców organizacji terrorystycznych, ale to niekoniecznie musi być zgodne z prawdą²⁶.

Jeszcze innym przypadkiem są sytuacje, gdy przywódca kojarzony z jedną organizacją (np. Abu Bakar Bashir, założyciel indonezyjskiej Jemaah Islamiya, która pomimo licznych wewnętrznych podziałów i osłabienia jest nadal uznawana za FTO²⁷) zakłada kolejną organizację, która po jakimś czasie trafia na listę amerykańskiego Departamentu Stanu (Jemaah Ansharut Tauhid). Trudno ustalić, w jakim stopniu taka osoba kontroluje swoją poprzednią organizację tuż przed założeniem kolejnej i jaka jest jej rzeczywista funkcja w nowej strukturze.

Problemów badaczom terroryzmu dostarczają także organizacje, w których ważną rolę odgrywają więzi rodzinne. Idealnym przykładem jest tu grecka Rewolucyjna Organizacja 17 Listopada (17N), której działalność zakończyły najprawdopodobniej aresztowania z 2002 r. (nadal jednak jest uznawana za FTO), kolumbijskie Zjednoczone Siły Samoobrony Kolumbii (AUC), w których dominujące role odgrywali bracia Castaño Gil, oraz tzw. Siatka Haqqaniego, którą kieruje Jalaluddin Haqqani i jego syn Sirajuddin Haqqani. W takiej sytuacji kwestią dyskusyjną pozostaje rzeczywiste przywództwo w tych organizacjach, które w drodze nieformalnych porozumień mogło lub może się często zmieniać, przechodząc z rąk do rąk w obrębie jednej rodziny. Co ciekawe, taki model zarządzania grupą zbrojną nie zawsze przynosi sukcesy – w wypadku kolumbijskiego AUC doszło najprawdopodobniej do sporu pomiędzy braćmi kierującymi organizacją. Spór ten zakończyło zlecenie zamordowania Carlosa Castaño Gila przez jego brata Vincente²⁸.

Podsumowanie

Niniejszy artykuł należy traktować jako podsumowanie wniosków z badań prowadzonych przez autora w latach 2011–2012 r., których celem było opisanie losów przywódców FTO. Badania te miały pozwolić na ustalenie, czy usunięcie przywódcy grupy, organizacji lub siatki terrorystycznej rzeczywiście może doprowadzić do ich końca. Wynikiem tych badań, przynajmniej w odniesieniu do ustabilizowanych i istniejących od dawna struktur znajdujących się na liście FTO, była konkluzja dotycząca stosunkowo dużej zdolności adaptacyjnej terrorystów, których przywódcy najczęściej utrzymywali się na swoich stanowiskach dość długo i często skutecznie wychowywali lub promowali swoich następców.

Należy jednak zaznaczyć, że wynik badań jest obarczony znacznym ryzykiem błędu, ponieważ autor podczas zbierania danych potrzebnych do sporządzenia załącznika do powyższego artykułu zmagał się z wieloma problemami. Brak precyzji wielu z jego ustaleń może być uznany za powód do porzucenia dalszego zestawiania podobnej bazy danych i niewyciągania pochopnych wniosków ze zgromadzonych informacji. W opinii autora należy jednak kontynuować podobne badania, które wydają się wskazywać na ograniczoną słuszność kierowania wysiłków przez jednostki antyterrorystyczne przeciwko przywódcom grup, organizacji i siatek terrorystycznych, których zmiana

²⁶ W podobnej sytuacji do aresztowanych przywódców organizacji terrorystycznych są także ci, którzy pozostają w ukryciu, np. Ahmad 'Abd al-Karim al-Sa'di z libańskiego Asbat al-Ansar.

²⁷ *Jemaah Islamiya (JI)* [online], <http://www.nctc.gov/site/groups/ji.html> [dostęp: 4 XII 2012].

²⁸ *Colombia convicts No. 1 fugitive paramilitary boss* [online], http://www.boston.com/news/world/latinamerica/articles/2011/03/17/colombia_convicts_no_1_fugitive_paramilitary_boss/ [dostęp: 4 XII 2012].

często nie wpływa na skuteczność kierowanych przez nich struktur. W celu udowodnienia lub obalenia tej tezy konieczne jest kontynuowanie niepopularnych obecnie w studiach nad terroryzmem badań o charakterze komparatywnym (niejednokrotnie poświęconych pojedynczym przypadkom), które pozwolą na dokładne ustalenie losów poszczególnych przywódców struktur terrorystycznych. Może to oznaczać położenie mniejszego nacisku na badania ilościowe, uważane dotychczas za najbardziej miarodajne w procesie formułowania jednoznacznych konkluzji dla decydentów i osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa.

Tabela. Zidentyfikowani przywódcy terrorystyczni i ich losy.

Nazwa FTO (angielskie nazwy z oryginalnej listy FTO)	Liczba i nazwiska przywódców FTO	Okres sprawowania władzy w FTO	Zakończenie działalności przez przywódców FTO
Abu Nidala Organization	Sabri al-Banna (Abu Nidal)	1974–2002	samobójstwo
Abu Sayyaf Group ¹⁾	Abdurajik Abubakar Janjalani	1991–1998	zabity przez służby specjalne/wojsko/organy ścigania
	Abubakar Khadaffi Janjalani	1998–2006	zabity przez służby specjalne/wojsko/organy ścigania
	Radulan Sahiron	2006–2008	zabity przez służby specjalne/wojsko/organy ścigania
Al Aqsa Martyrs Brigades ²⁾	Marwan Barghouti	2000–2002	aresztowany
Al-Shabaab	Abdi Godane/Abu Zubeyr ³⁾	2006–2010	usunięty ze stanowiska
	Ibrahim al-Afghani	2010–do dziś?	czynny
Ansar al Islam/ /Ansar al-Sunna	Mullah Kreka	2001–2002/03	aresztowany (lub deportowany)
	Abu Abdullah al Shafii ⁴⁾	2003–2010	aresztowany
	Abu Hashim Muhammad bin Abdul Rahman al Ibrahim ⁵⁾	2012–do dziś	czynny
Aum Shinrikyo	Shoko Asahara Fumihiko Joyu	1987–1995 1995–2000	aresztowany emerytura – grupa zmienia swoją nazwę i odchodzi od działalności terrorystycznej

¹⁾ Zob. prace Z. Abuzy: *The Demise of the Abu Sayyaf Group in the Southern Philippines*, [online], <http://www.ctc.usma.edu/posts/the-demise-of-the-abu-sayyaf-group-in-the-southern-philippines>; *On the defensive* [online], http://www.simmons.edu/undergraduate/academics/departments/politicalscience/docs/Abuza_Intelligence_Review_4_07.pdf, *The Philippines Chips Away at the Abu Sayyaf Group's Strength* [online], <http://www.ctc.usma.edu/posts/the-philippines-chips-away-at-the-abu-sayyaf-group's-strength>. Data dostępu do materiałów internetowych podanych w tym załączniku to w każdym przypadku 9 XII 2012.

²⁾ *Profile: Al-Aqsa Martyrs' Brigades* [online], http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1760492.stm.

³⁾ *Al-Shabaab's problems over the future of Colonel Hassan Dahir 'Aweys'* [online], http://www.waltainfo.com/index.php?option=com_content&task=view&id=25041&Itemid=82.

⁴⁾ *Abu Abdullah Al Shafii, leader of Ansar al Islam arrested* [online], http://www.thaindian.com/newsportal/world/abu-abdullah-al-shafii-leader-of-ansar-al-islam-arrested_100358018.html.

Asbat al-Ansar ⁶⁾	Sheik Hisham Shreidi	1989/90 –1991	zabity przez inną organizację terrorystyczną
	Ahmad ‘Abd al-Karim al-Sa‘di, alias Abu Mihjin	1991–do dziś	czynny, ale się ukrywa – organizacją dowodzi jego brat – Abu Tariq ⁷⁾
basque Homeland and Liberty – ETA	Txomin Iturbe ⁸⁾	1983 ¹⁹⁾ –1986	aresztowany (lub deportowany)
	José Antonio Urritiko-echea	1986–1989	aresztowany
	Francisco Mugica Garmendia ⁹⁾	1989–1992	aresztowany
	Mikel Albizu Iriarte ¹⁰⁾	1993–2004	aresztowany
	Javier Lopez Pena ¹¹⁾	2006–2008	aresztowany
	Garikoitz Aspiazu Rubina ¹²⁾	2008	aresztowany
	Aitzol Irionda	2008	aresztowany
	Jurdan Martitegi Lizaso ¹³⁾	2008–2009	aresztowany
	Aitor Elizaran Aguilar ¹⁴⁾	2009	aresztowany
	Ibon Gogescioetxea Arronategi ¹⁵⁾	2008/09–2010	aresztowany
	Mikel Kabikoitz Carrera Sarobe ¹⁶⁾	2010	aresztowany
	Alejandro Zoraran Arriola ¹⁷⁾	2010–2011	aresztowany
Izaskun Lesaka ¹⁸⁾	2012?	aresztowany	

⁵⁾ Zob.: http://www.longwarjournal.org/archives/2012/01/ansar_al_islam_names.php.

⁶⁾ *Asbat al-Ansar* [online], http://www.nctc.gov/site/groups/asbat_al_ansar.html.

⁷⁾ *Asbat al-Ansar (AAA)* [online], <http://www.aph.gov.au/house/committee/pjic/six%20terrorist/AAA.pdf>.

⁸⁾ *El dirigente de ETA Txomin Iturbe murió el viernes en Argelia en un accidente de tráfico* [online], http://www.elpais.com/articulo/espana/ITURBE_ABASOLO_DOMINGO_TXOMIN/ARGELIA/ETA/dirigente/ETA/Txomin/Iturbe/murio/viernes/Argelia/accidente/trafico/elpepiesp/19870302elpepinac_1/Tes?print=1.

⁹⁾ Zob. <http://www.laresistenciaaeta.org/basedatos/detalleeta.php?id=6>.

¹⁰⁾ P. Rolfe, *Alleged Leader of ETA Is Captured in France* [online], <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A4630-2004Oct3.html>.

¹¹⁾ F. Govan, *Eta leader Francisco Javier Lopez Pena arrested in France* [online], <http://www.telegraph.co.uk/news/2000809/Eta-leader-Francisco-Javier-Lopez-Pena-arrested-in-France.html>.

¹²⁾ *France captures top ETA leader* [online], <http://www.csmonitor.com/World/2008/1118/p06s01-wogn.html>.

¹³⁾ *France holds Eta ‘military chief’* [online], <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8006511.stm>.

¹⁴⁾ *Aitor Elizarán Aguilar, otro producto de la ‘kale borroka’* [online], <http://www.ideal.es/granada/20091019/espana/aitor-elizaran-aguilar-otro-200910191253.html>.

¹⁵⁾ B. Bond, *ETA leader arrested in France* [online], <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/spain/7338332/ETA-leader-arrested-in-France.html>.

¹⁶⁾ *Suspected Eta leader arrested in France* [online], <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/suspected-eta-leader-arrested-in-france-1978793.html>.

¹⁷⁾ *ETA: les 4 membres présumés arrêtés à Willencourt mis en examen et écroués* [online], http://www.lavoixdunord.fr/France_Monde/actualite/Secteur_France_Monde/2011/03/15/article_eta-les-4-membres-presumes-arretes-a-willencourt.shtml.

¹⁸⁾ Zob. <http://www.euronews.com/2012/10/28/suspected-head-of-basque-separatist-group-seized-in-france/>.

communist Party of the Philippines/ New People's Army (CPP/NPA)	Jose Maria Sison	1969	czynny; powrócił z dobrowolnego wygnania
continuity Irish Republican Army (CIRA)	Daithí O' Conaill ²⁰⁾	1986–1991	śmierć z przyczyn naturalnych
gama'a al-Islamiyya (Islamic Group)	Umar Abd al-Rahman Rifai Ahmed Taha Safwat 'Abd Al-Ghani ²¹⁾ Karam Zuhdi ²²⁾ Issam Darabla ²³⁾	1973–? ²⁴⁾ ?–? ?–? ?–?	aresztowany aresztowany aresztowany aresztowany czynny
HAMAS ²⁵⁾	Ahmed Yassin Abd al-Aziz Rantisi Khaled Mashal	1987–2004 2004 2004–do dziś	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania czynny
Harakat ul-Jihad-i-Islami/Bangladesh (HUJI-B) ²⁶⁾	Shawkat Osman	1992– 2011 ²⁷⁾	czynny
harakat ul-Mujahidin (HUM) ²⁸⁾	Fazlur Rehman Khalil Farooq Kashmiri Khalil	1985–2000? 2000–do dziś	emerytura czynny
hizballah (Party of God) ²⁹⁾	Subhi al-Tufayli Abbas Musawi Hassan Nasrallah	1989–1991 1991–1992 1992–do dziś	usunięty ze stanowiska zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania czynny

¹⁹⁾ W 1983 r. resztki ETApM (polityczno-wojskowej) połączyły się z ETAm (wojskową), tworząc organizację, którą dziś określa się mianem ETA.

²⁰⁾ *CIRA bomb adds to growing crisis in the peace process* [online], http://archives.tcm.ie/irissexaminer/2000/02/07/current/opinionpage_9.htm.

²¹⁾ *Al-Gama'a Al-Islamiyya leadership's ideological reversal* [online], <http://armiesofliberation.com/archives/2006/12/22/al-gamaa-al-islamiyya-leaderships-ideological-reversal/>.

²²⁾ J. Halawi, *Time for a historic reconciliation?* [online], <http://weekly.ahram.org.eg/2002/592/eg4.htm>.

²³⁾ *Egypt's Al-Gama'a Forms Party* [online], http://www.thememriblog.org/blog_personal/en/38677.htm.

²⁴⁾ Zob. *Militant Ideology Atlas* [online], <http://www.ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2010/06/Atlas-ResearchCompendium1.pdf>.

²⁵⁾ M. Levitt, *HAMAS. Politics, Charity and Terrorism in the Service of Jihad*, London 2006, Yale University Press, s. 33–52.

²⁶⁾ Zob. <http://www.satp.org/satporgtp/countries/bangladesh/terroristoutfits/Huj.htm>.

²⁷⁾ Zob. <http://www.satp.org/satporgtp/countries/bangladesh/>.

²⁸⁾ Zob. http://www.satp.org/satporgtp/countries/india/states/jandk/terrorist_outfits/harkatul_mujahideen.htm.

²⁹⁾ Zob. G. C. Gambill, Z. K. Abdelnour, *Hezbollah: Between Tehran and Damascus* [online], http://www.meforum.org/meib/articles/0202_11.htm; R. Bergman, *The Secret War with Iran. The 30-Year Covert Struggle for Control of a 'Rogue' State*, Oxford 2008, One World, s. 51–63.

islamic Jihad Group/Islamic Jihad Union (IJU) ³⁰⁾	Nadzhmiddin Kamoldinovich Jalolov (Abu Yahya)	2002– 2009 ³¹⁾	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
Islamic Movement of Uzbekistan ³²⁾	Juma Namangani	1998–2001	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Tohir Yo'ldosh	2001–2009	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Usman Jan	2009– 2012	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Usman Ghazi ³³⁾	2012	czynny
jaish-e-Mohammed (JEM) (Army of Mohammed) ³⁴⁾	Maulana Masood Azhar	2000–do dziś	czynny
Jemaah Islamiya organization (JI) ³⁵⁾	Abu Bakar Bashir	1993–2000	aresztowany
	Abu Rusdan	2000–2003	aresztowany
	Abu Dujana	2003–2007	aresztowany
	Hambali	?–?	aresztowany
	Azahari bin Husin	?–2005	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
Zarkasih	? –?	aresztowany	
Kahane Chai (Kach)	Binyamin Ze'ev Kahane	1990–2000	zabity przez inną organizację terrorystyczną
	Efraim Hershkovits ³⁶⁾	2001–2003	emerytura
Kata'ib Hizballah (KH) ³⁷⁾	Abu Mahdi al-Muhandis (Jamal Ja'far Muhammad)	2003–do dziś	czynny
Kongra-Gel (KKG, kiedyś Kurdistan Workers' Party, PKK, KADEK)	Abdullah Ocalan	1978–1999	aresztowany
	Murat Karayilan	1999–do dziś	czynny
lashkar-e Tayyiba (LT) (Army of the Righteous) ³⁸⁾	Hafiz Saeed	1990–2001	aresztowany

³⁰⁾ R. Sandee, *The Islamic Jihad Union* [online], <http://www.nefafoundation.org/miscellaneous/FeaturedDocs/nefaijuoct08.pdf>.

³¹⁾ *US-Bombe tötet Sauerland-Drahtzieher* [online], <http://www.bz-berlin.de/aktuell/welt/us-bombe-toetet-sauerland-drahtzieher-article605155.html>.

³²⁾ B. Roggio, *Islamic Movement of Uzbekistan confirms leader Tahir Yuldashev killed* [online], http://www.longwarjournal.org/archives/2010/08/islamic_movement_of_1.php ; C. Moore, *The Rise and Fall of the Islamic Jihad Union: What Next for Uzbek Terror Networks?* [online], http://www.jamestown.org/programs/gta/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36251&tx_ttnews%5BbackPid%5D=457&no_cache=1.

³³⁾ Zob. http://www.longwarjournal.org/archives/2012/08/imu_announces_death_1.php.

³⁴⁾ Zob. http://www.satp.org/satporgtp/countries/india/states/jandk/terrorist_outfits/jaish_e_mohammad_mujahideen_e_tanzeem.htm.

³⁵⁾ Z. Abuza, *Abu Dujana: Jemaah Islamiyah's New al-Qaeda Linked Leader* [online], http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=723.

³⁶⁾ *Global Terrorist Organisations* [online], <http://www.worldstatesmen.org/Terrorist.html>.

³⁷⁾ Zob. <http://www.pvtr.org/pdf/GroupProfiles/Kata'ibHezbollah-05March10.pdf>.

³⁸⁾ S. Tankel, *Lashkar-e-Taiba. Past Operations and Future Prospects* [online], http://newamerica.net/sites/newamerica.net/files/policydocs/Tankel_LeT_0.pdf.

Lashkar i Jhangvi (LJ) ³⁹⁾	Malik Ishaq ⁴⁰⁾ Riaz Basra ⁴¹⁾ Akram Lahori	1996–1997 1996/97–2002 2002	aresztowany zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania aresztowany
liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) ⁴²⁾	Vellupillai Prabhakaran	1976–2009	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
libyan Islamic Fighting Group (LIFG) ⁴³⁾	Abd al-Ghaffar al-Duwadi Abu Abdullah al-Sadiq (Abd al Hakim-Belhadj) Abu Layth al Libi ⁴⁴⁾	1992–1995 1995–? 2007–2008	aresztowany aresztowany zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
moroccan Islamic Combatant Group (GICM) ⁴⁵⁾	Mohamed Guerbouzi (?)	1998(?) – do dziś	czynny
National Liberation Army (ELN)	Fabio Vásquez Castaño ⁴⁶⁾ Antonio García Manuel Pérez Martínez ⁴⁷⁾ Nicolás Rodríguez Bautista ⁴⁸⁾	1964–1973 1973–1998 1998–do dziś	śmierć z przyczyn naturalnych śmierć z przyczyn naturalnych czynny
Palestine Liberation Front (PLF)	Ahmed Jibril Muhammad Zaidan (Abu Abbas)	1959–1967/77 1977–2003	odejście z organizacji aresztowany
Palestinian Islamic Jihad (PIJ)	Fathi Shaqaqi Ramadan Abdullah Mohammad Shallah ⁴⁹⁾	1979–1995 1995–do dziś	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania czynny

³⁹⁾ FTO była od początku zarządzana przez triumwirat przywódców. Zob. A. Roul, *Lashkar-e-Jhangvi: Sectarian Violence in Pakistan and Ties to International Terrorism* [online], http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=497.

⁴⁰⁾ B. Roggio, *Pakistan releases Lashkar-e-Jhangvi commander* [online], http://www.longwarjournal.org/threat-matrix/archives/2011/07/pakistan_releases_lashkar-e-jh.php.

⁴¹⁾ Zob. <http://www.satp.org/satporgtp/countries/pakistan/terroristoutfits/lej.htm>.

⁴²⁾ A. Bandarage, *The Separatist Conflict in Sri Lanka*, London 2009, Routledge, s. 66.

⁴³⁾ Zob. C. Tawil, *Brothers in arms: the story of al-Qa'ida and the Arab jihadists*, London 2010, SAQI, s. 53, 64, 181.

⁴⁴⁾ *A strike against al-Qaeda* [online], http://www.economist.com/node/10632193?story_id=10632193.

⁴⁵⁾ M. Darif, *The Moroccan Combat Group* [online], <http://www.realinstitutoelcano.org/analisis/465/ARI-51-2004-I.pdf>.

⁴⁶⁾ *Cronologia del ELN* [online], http://www.semana.com/documents/Doc-4_2006216.pdf.

⁴⁷⁾ *La cuna de los Curas Guerrilleros* [online], http://www.eln-voces.com/index.php?option=com_content&view=article&id=153:naciolinsu099&catid=44:identidad&Itemid=110.

⁴⁸⁾ *La muerte del 'Cura Perez' echa sombras en el dialogo colombiano* [online], <http://www.pagina12.com.ar/1998/98-04/98-04-08/pag22.htm>.

⁴⁹⁾ FBI, *Most Wanted Terrorists – Ramadan Abdullah Mohammad Shallah* [online], http://www.fbi.gov/wanted/wanted_terrorists/ramadan-abdullah-mohammad-shallah/view.

popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP) ⁵⁰⁾	George Habash	1967–2000	emerytura
	Abu Ali Mustafa ⁵¹⁾	2000–2001	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Ahmed Sadat	2001–2002 ⁵³⁾	aresztowany
	Ahmed Jibril ⁵²⁾	2002–do dziś	czynny
pFLP-General Command (PFLP-GC)	Ahmed Jibril	1968–do dziś	czynny
al-Qaida in Iraq (AQI)	Abu Musab al Zarqawi	2004–2006	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Abu Hamza al Mujahir	2006–2010 ⁵⁵⁾	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Nasser al Din Allah Abu Suleiman	2010– do dziś	czynny
	Abu Bakr al-Baghdadi al-Husseini al-Qurshi ⁵⁴⁾	2010(?)–2012	aresztowany
al-Qa'ida (AQ)	Osama bin Laden	1988–2011	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Ayman al Zawahiri	2011–do dziś	czynny
al-Qa'ida in the Arabian Peninsula (AQAP) ⁵⁶⁾	Yusuf al-Uyayri	1997–2001, 2002–2003	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Abd al Rahim al Nashiri	2002	aresztowany
	Khaled Ali Hajj	2003–2004	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Abdel Aziz Issa Abdul-Mohsin Al-Muqrin	2004	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Sa'ud al-Utaybi	2004–2005	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Salih al-Alawi	2005	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Fahd al-Juwayr	2005–2006	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Nasir Abdel Karim al-Wuhayshi ⁵⁷⁾	2009–do dziś	czynny

⁵⁰⁾ Zob. *PFLP, DFLP, PFLP-GC, Palestinian leftists* [online], <http://www.cfr.org/israel/pflp-dflp-pflp-gc-palestinian-leftists/p9128>.

⁵¹⁾ *Israel kills key Palestinian leader* [online], http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1511515.stm.

⁵²⁾ Zob. <http://www.cfr.org/israel/pflp-dflp-pflp-gc-palestinian-leftists/p9128>.

⁵³⁾ *Jailed PFLP leader: Only a one-state solution is possible*⁵³⁾ [online], <http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/jailed-pflp-leader-only-a-one-state-solution-is-possible-1.288412>.

⁵⁴⁾ Zob. <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2012/12/201212214201962755.html>.

⁵⁵⁾ *U.S.: Al-Qaida in Iraq warlord slain* [online], http://rss.msnbc.msn.com/id/36664251/ns/world_news-mideastn_africa/.

⁵⁶⁾ Zob. T. Hegghammer, *Jihad in Saudi Arabia. Violence and Pan-Islamism since 1979*, London, Cambridge University Press.

⁵⁷⁾ *Al-Qa'ida in the Arabian Peninsula (AQAP)* [online], <http://www.nctc.gov/site/groups/aqap.html>.

al-Qaida in the Islamic Maghreb (formerly GSPC) ⁵⁸⁾	Hassan Hattab	1998–2003	rezygnacja z członkostwa w FTO
	Nabil Sahraoui	2003–2004	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Abdelmalek Droukhal	2004–do dziś ⁵⁹⁾	czynny
Real IRA (RIRA)	Michael McKevitt	1997–2002	usunięty z organizacji ⁶⁰⁾
revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC)	Manuel Marulanda	1964–2008	śmierć z przyczyn naturalnych
	Alfonso Cano ⁶¹⁾	2008–2011	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania
	Timoleón Jiménez alias Timochenko ⁶²⁾	2011–do dziś	czynny
Revolutionary Organisation 17 November (17N)	Alexandros Giotopoulos	?–2002	aresztowany
	Dimitris Koufoudinas	1975–2002	poddał się władzom
Revolutionary People's Liberation Party/Front (DHKP/C)	Dursun Karataş	1978–2008	śmierć z przyczyn naturalnych
	Zerrin Sari ⁶³⁾	2008–do dziś	czynny
Revolutionary Struggle (RS)	Nikos Maziotis ⁶⁴⁾	2003–2010	aresztowany
shining Path (Sendero Luminoso, SL) ⁶⁵⁾	Abimael Reynoso Guzmán	1980–1992	aresztowany
	Oscar Ramírez Durand	1992–1999	aresztowany
	Comrade Artemio ⁶⁶⁾	1999–2012	aresztowany
united Self-Defense Forces of Colombia (AUC)	Carlos Castaño Gil	1997–2004	zabity w wyniku wewnętrznych sporów w FTO
	Vicente Castaño Gil ⁶⁷⁾	2004–2006	czynny?
Harakat-ul Jihad Islami (HUJI)	Qari Saifullah Akhtar	1980 ⁶⁸⁾ –2004– (możliwe, że do dziś)	aresztowany

⁵⁸⁾ Zob. C. Tawil, *Brothers in arms...*, s. 194–195.

⁵⁹⁾ G.D. Porter, *The Impact of Bin Ladin's Death on AQIM in North Africa* [online], <http://www.ctc.usma.edu/posts/the-impact-of-bin-ladin's-death-on-aqim-in-north-africa>.

⁶⁰⁾ D. McKittrick, *Real IRA rift exposed by prisoners' scathing attack* [online], <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/real-ira-rift-exposed-by-prisoners-scathing-attack-608261.html>.

⁶¹⁾ S. Brodzinsky, *New FARC offensive suggests shift in Colombian rebels' strategy* [online], <http://www.csmonitor.com/World/Americas/2011/0616/New-FARC-offensive-suggests-shift-in-Colombian-rebels-strategy-08827729>.

⁶²⁾ Zob. <http://www.reuters.com/article/2011/11/16/us-colombia-rebels-idUSTRE7AF2DJ20111116>.

⁶³⁾ *DHKP/C leader buried, another lead figure caught in Greek Cyprus* [online], http://www.today-szaman.com/newsDetail_getNewsById.action?load=detay&link=150338.

⁶⁴⁾ *Terrorist suspects freed pending trial* [online], <http://www.phantis.com/news/terrorist-suspects-freed-pending-trial>.

⁶⁵⁾ Zob. F. Hyland, *Peru's Shining Path Gaining Ground?* [online], http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=4393.

⁶⁶⁾ Zob. <http://www.peruviantimes.com/05/peru-captures-shining-path-leader-in-upper-huallaga/15474/>

⁶⁷⁾ *Colombia convicts No. 1 fugitive paramilitary boss* [online], http://www.boston.com/news/world/latinamerica/articles/2011/03/17/colombia_convicts_no_1_fugitive_paramilitary_boss/.

⁶⁸⁾ Zob. <http://www.satp.org/satporgtp/countries/pakistan/terroristoutfits/HUJI.HTM>.

Tehrik-e Taliban Pakistan (TTP) ⁶⁹⁾	Baitullah Mehsud Hakimullah Mehsud	2007–2009 2009–do dziś	zabity przez służby specjalne/ /wojsko/organy ścigania czynny
Jundallah ⁷⁰⁾	Abdolmalek Rigi Muhammad Dhahir Baluch ⁷¹⁾	2003–2010 2010–do dziś	aresztowany czynny
Army of Islam (AOI) ⁷²⁾	Mumtaz Dughmush	2005–do dziś	czynny
Indian Mujahedeen (IM)	?	?	?
Jemaah Anshorut Tauhid (JAT)	Abu Bakar Ba'asyir	2008–do dziś	czynny
Abdallah Azzam Brigades (AAB)	Majid bin Muhammad al Majid ⁷³⁾	2012–do dziś	czynny
Haqqani Network (HQN)	Jalaluddin Haqqani	?–?	czynny

⁶⁹⁾ Zob. S.S. Shahzad, *Inside Al-Qaeda and the Taliban. Beyond bin Laden and 9/11*, London 2011, Pluto Press.

⁷⁰⁾ S. Peterson, *Iran, still haunted by Jundallah attacks, blames West* [online] <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2010/1215/Iran-still-haunted-by-Jundallah-attacks-blames-West>.

⁷¹⁾ Zob. <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2010/02/2010228163046138422.html>.

⁷²⁾ *Army Of Islam Designation* [online], <http://www.voanews.com/policy/editorials/Army-Of-Islam-Designation-123116233.html>.

⁷³⁾ Zob. http://www.longwarjournal.org/archives/2012/06/abdullah_azzam_briga.php.

Źródło: Opracowanie własne autora.

Abstrakt

W ciągu ostatnich 12 lat „studia nad terroryzmem” zyskały na popularności w środowisku akademickim i eksperckim. W przeszłości większość z nich dotyczyła badań nad pojedynczymi aspektami działalności konkretnej organizacji terrorystycznej, tj. nad jej historią, działalnością, osiągnięciami, porażkami itd., lub przyjętych przez dane państwo metod jej zwalczania. Ostatnie lata to początek nowego trendu – studiów nad końcem terroryzmu. Studia te dotyczą wielu stron działalności organizacji terrorystycznych, w niewielkim jednak stopniu skupiają się na analizowaniu roli i funkcji przywódców grup, organizacji i siatek terrorystycznych. Niniejszy artykuł jest analizą próby badawczego wypełnienia tej luki oraz zapisem ustaleń odnoszących się do sukcesji terrorystycznego przywództwa w 51 organizacjach uznanych przez amerykański Departament Stanu za „zagraniczne organizacje terrorystyczne” (*foreign terrorist organizations* – FTOs). Wynikiem tej analizy jest konkluzja dotycząca dość dużej zdolności adaptacyjnej terrorystów, których przywódcy najczęściej utrzymywali się (lub utrzymują) na swoich stanowiskach przez długi okres i często skutecznie wychowują lub promują swoich następców.

Inną konkluzją jest przeświadczenie o słabościach procesu gromadzenia informacji – z analizy wynika, że brakuje wiadomości na temat rzeczywistej sytuacji danej grupy terrorystycznej. W takim przypadku tworzenie baz danych i przeprowadzanie badań statystycznych dotyczących grup, organizacji i siatek terrorystycznych jest trudne i wymaga powrotu do coraz mniej popularnego podejścia komparatywnego oraz skupiania uwagi badawczej na pojedynczych przypadkach aktów terrorystycznych, co powinno ułatwiać dokładne ustalenie sukcesji przywództwa w strukturach terrorystycznych.

Abstract

In the last 12 years “the studies on terrorism” have gained in popularity in the academic and expert circles. In the past, most of them concerned single aspects of the activity of a specific terrorist organization, i.e. its history, actions, achievements, defeats, etc., or methods of fighting terrorism that are applied by a specific country. In the last few years a new trend has emerged – studies on the end of terrorism. These studies concern many aspects of the activity of terrorist organizations, but they focus on analyzing the role and function of leaders of terrorist groups, organizations and networks only to a negligible extent. The article is an analysis of an attempt to fill a research gap in this question, and an analysis of the succession leaders of 51 organizations regarded by the American Department of State as “foreign terrorist organizations” (FTOs). The result of the analysis is a conclusion regarding a quite significant adaptive capability of terrorists, whose leaders most often held (or hold) their posts for a long period of time and often train or promote their successors effectively.

Another conclusion concerns the weaknesses of the process of information gathering. The analysis shows that there is no information on the actual situation of specific terrorist groups. In such case creating databases and conducting statistical research concerning terrorist groups, organizations and networks is very difficult and requires a return to a less and less popular comparative approach and focus of the research on single terrorist act, which should facilitate precise determination of the succession of leadership in terrorist structures.